

Afzet bepaalt succes mestverwerking

Bijna alle varkens- en pluimveebedrijven, respectievelijk 98 en 99 procent, hebben een mestoverschot en van de gespecialiseerde melkveebedrijven heeft 70 procent een mestoverschot. Het mestoverschot voor varkensbedrijven bestaat uit 37 miljoen kilogram fosfaat, voor pluimveebedrijven uit 24 miljoen kilogram fosfaat en voor gespecialiseerde rundveebedrijven is het fosfaatoverschot bijna 14 miljoen kilogram. Nevedi verwacht dat er via het voerspoor 10 miljoen kilo fosfaat gereduceerd kan worden. De rest van het fosfaatoverschot zal deels via mestverwerking buiten de landbouw moeten worden geplaatst.

Judith Waninge

V

erplichte mestverwerking zal een van de drie maatregelen worden van het nieuwe mestbeleid om het fosfaatoverschot weg te werken, en gaat naar

verwachting per 1 januari 2013 in. Er zijn al veel mestverwerkingsinitiatieven, maar of er voldoende capaciteit is zal afhangen van de hoeveelheid mest dat verplicht verwerkt moet worden, de verhandelbaarheid van verwerkingscapaciteit

tussen sectoren en de afgifte van vergunningen voor de initiatieven.

Verwerking van pluimveemest

Naast de rundvee- en varkenshouderij zal de verplichte mestverwerking ook voor de pluimveesector gelden, al zal pluimveemest waarschijnlijk onder een aparte categorie gaan vallen. Van de pluimveemest gaat al bijna 80 tot 90 procent via export of verbranding van de Nederlandse markt af. De laatste jaren is rond 600.000 ton pluimveemest voor export aangeboden. Naast export heeft de pluimveesector met de verbrandingsinstallatie in Moerdijk (BMC Moerdijk) het mestoverschot grotendeels opgelost. BMC Moerdijk heeft een capaciteit om jaarlijks 440.000 ton pluimveemest te verbranden. De aangeboden mest moet minimaal een drogestofpercentage van 55 procent hebben. De mest van vleeskuikens, kalkoenen en opfokdieren is mede hierdoor het meest geschikt om te verbranden. Maar ook de mest van ouderdieren en leghennen kan als deze voldoende droog is de verbrandingsovens in. Het restproduct, de as, wordt gebruikt als grondstof voor de kunstmestindustrie in België en Duitsland. Coöperatie DEP heeft vertrouwen in de toekomst van de BMC-centrale; momenteel draait de fabriek boven verwachting. "Na 2018, als de MEP-subsidie afloopt, zal er behoefte blijven aan een structurele oplossing voor de afvoer van pluimveemest", aldus een woordvoerder van de coöperatie. Boekhoudkundig is de verbrandingsfabriek na tien jaar afgeschreven, dus zijn er na 2018 geen investeringslasten meer. Er zijn drie factoren die het succes van BMC in Moerdijk na 2018 beïnvloeden, met of zonder subsidie: het tarief van de opgewekte stroom, de afzetprijs van as (met de bijbehorende mineralen) en de aanvoerprijs van pluimveemest. Hiervoor dienen nieuwe afspraken gemaakt te worden en het is nog te vroeg om hierover te speculeren, aldus de coöperatie DEP. Pluimveehouders kunnen nog mestafzetcontracten afsluiten tot 2018. Voor alle pluimveehouders geldt dat er voor de periode na 2018 weer nieuwe contracten gaan gelden,

afhankelijk van de situatie op dat moment. De overige 10 procent van de pluimveemest gaat rechtstreeks richting de akkerbouwers en naar verwerkers die er mestkorrels van maken. Deze 10 procent van de pluimveemest, die vaak niet geschikt is voor verbranding, zal moeten gaan concurreren met nieuwe producten van de verplichte mestverwerking, zoals digestaat en de dikke fractie van voornamelijk rundveemest, die niet geschikt zijn voor verbranding bij BMC Moerdijk, omdat deze fabriek geheel is aangepast aan het verbranden van pluimveemest.

Rundvee- en varkenssector

Volgens Jaap Uenk van marketing- en salesbedrijf DOFCO BV is er zeker een afzetmarkt voor mestkorrels van rundveemest, maar ook van digestaat. "Je moet alleen eerst weten wat de markt wil, of de vraag creëren, en dan pas gaan produceren." Daarbij is de prijsstelling cruciaal, ook ten opzichte van de prijs van kunstmest in het exportland. Voor korrels van varkensmest is er zeker ook een markt, alleen is export naar moslimlanden absoluut uitgesloten. De gehalten in de mest voor korrelen blijven belangrijk, maar kunnen desgewenst op maat worden bijgemengd. "Al houden de huidige korrelfabrieken wel rekening met een uitbreiding van de capaciteit, op korte termijn is er zeker niet genoeg capaciteit om alle overschotmest te korrelen", geeft Uenk aan. De extra capaciteit van de korrelfabrieken zal ook niet het grootste probleem zijn, wel dat de aangevoerde mest minimaal een drogestofpercentage moet hebben van 80 procent. Varkens- en rundveemest bestaan voor bijna de helft uit water en hebben na mestscheiding een drogestofpercentage van maximaal 30 tot 35 procent. Er is dus nog veel energie nodig om de mest verder te drogen. Restwarmte van een biogasinstallatie met extra energie van de WKK kan voor het verdere droogproces gebruikt worden. Een biogasinstallatie zelf valt niet onder de verplichte mestverwerking; met de toevoeging van co-producten komt er zelfs meer mest op de markt terecht. Daarnaast zijn de co-producten duurder geworden en de kostprijs van biogasproductie is veel hoger dan de eerste fases van de SDE-subsidie. Voor de duurdere co-vergisting is na de eerste fases of geen SDE meer beschikbaar of de SDE-subsidie is te laag voor een rendabele exploitatie.

Vergunningen

"Er is geen simpel antwoord te geven op de vraag welke techniek het meest geschikt is voor alle veehouders. Het is ook nog onduidelijk wat precies onder de verplichte mestverwerking gaat vallen en dat is voor ons als adviseurs erg lastig adviseren", vertelt Iwan Gijsbers van ROBA

advies in Deurne. De techniek waarbij mest gescheiden wordt in vaste fractie, loosbaar water en mineralenconcentraat is vrijwel uitontwikkeld, maar de afzet van de restproducten vindt voornamelijk plaats in de Nederlandse landbouw. Wanneer bij verplichte mestverwerking de eis gesteld wordt dat de mineralen buiten de Nederlandse landbouw afgezet moeten worden, is dit dus nog een probleem. Dit probleem speelt ook zolang het mineralenconcentraat nog niet onder de noemer 'kunstmestvervanger' valt, en dan moeilijk buiten de landbouw is af te zetten. Gijsbers ziet in de toekomst een kans voor het vergassen van varkensmest, waarbij bijna geen restproduct overblijft. De voorbewerking vindt dan plaats op het boerenerv en de vergassing in grootschalige installaties. Vergunningen voor kleinere installaties op het boerenerv zijn eenvoudiger te verkrijgen, met een doorlooptijd van een halfjaar tot een jaar, geeft Gijsbers aan. Voor grootschalige installaties die een bestemmingsplanwijziging nodig hebben, kan de doorlooptijd van een vergunning zeker oplopen tot twee of drie jaar. Bij weerstand vanuit het bevoegd gezag of de omgeving wordt deze doorlooptijd nog langer. "Als het kabinet de verplichte mestverwerking door wil zetten, zullen er zeker op het gebied van regelgeving wijzigingen moeten komen. Zo zou de crisis- en herstelwet gebruikt kunnen worden om langs de huidige wetgeving vergunningen toch te verlenen, anders zal het niet mogelijk zijn om binnen nu en twee jaar te voldoen aan de doelstelling van mest verwerken." Op de langere termijn zal dan de vergunning niet meer het grootste probleem zijn, maar wel welke techniek gekozen dient te worden en de afzet van de restproducten. Gijsbers is van mening dat specialisten zich bezig moeten houden met de afzet van de restproducten om de verwerking tot een succes te maken. Veehouders hebben vaak niet alle kennis in huis en ook niet genoeg volume om het rendabel te maken. Gijsbers wil adviseurs er wel op attenderen om op tijd te beginnen met de voorbereidingen van mestverwerking. Voor veehouders die zelf aan de slag willen met mestverwerking zou hij in elk geval een vergunning aanvragen met daarin een voorscheidingstechniek en hygiënisatie, wat verplicht is voor export. Dit is later uit te breiden naar een totaalverwerking. Een aanvraag van een grote verwerkingsinstallatie stuit vaak op meer weerstand; daarom is het slimmer om in kleinere stappen de vergunningen aan te vragen. Als de omgeving weinig overlast ervaart door een kleine installatie, is de stap naar een grotere installatie minder ingewikkeld, is de ervaring van Gijsbers.

VERPLICHT MEST VERWERKEN

Korrelfabrieken houden rekening met uitbreiding van de capaciteit na 2013. De markt voor extra afzet moet nog wel gecreëerd worden.

Foto: Judith Waninge